

ROZHODČÍ NÁLEZ

Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky
a Agrární komoře České republiky

Ve sporu **žalující strany** : Česká konsolidační agentura, Janovského 438/2, 170 06 Praha 7, IČ: 70109966, zapsaná v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl A, vložka 45993
zastoupené : JUDr. Boris Tregler, advokát, AK Salans, v.o.s., Platněřská 4, 110 00 Praha 1

proti **žalované straně** : Československá obchodní banka, a.s., Na Příkopě 854/14, 11520 Praha 1, IČ: 00001350, zapsaná v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl B, XXXVI., vložka 46
zastoupené : Mgr. Martin Hrodek, advokát, Praha City Center, Klimentská 46, 110 02 Praha 1

o : 1 448 065 053,00 Kč s přísl.

u z n a l i

Prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc. .... jako předseda rozhodčího senátu

JUDr. Milan Kindl, CSc. ....

jako rozhodci

Prof. JUDr. Josef Bejček, CSc. ....

po ústním jednání dne 25.5.2004 a 26.10.2004

takto právem :

1. Žalovaná strana Československá obchodní banka, a.s., IČ:00001350, se sídlem Praha 1- Nové Město, Na Příkopě 854/14, PSČ 115 20 je povinna do patnácti dnů ode dne doručení tohoto rozhodčího nálezu pod sankcí soudního výkonu zaplatit žalující straně Česká konsolidační agentura, se sídlem Janovského 438/2, PSČ 170 06, Praha 7, IČ: 70109966 zaplatit 1.448.065.053, - Kč, spolu s úroky ve výši s 4,58% p.a. z částky 1 448 065 053,- Kč ode dne 28. 2. 2002 do zaplacení.

2. Žalovaná strana Československá obchodní banka, a.s., IČ:00001350, se sídlem Praha 1- Nové Město, Na Příkopě 854/14, PSČ 115 20 je povinna do patnácti dnů ode dne doručení tohoto rozhodčího nálezu pod sankcí soudního výkonu zaplatit žalující straně Česká konsolidační agentura, se sídlem Janovského 438/2, PSČ 170 06, Praha 7, IČ:70109966 poplatek za rozhodčí řízení ve výši 1.000.000,- Kč.
3. Žalovaná strana Československá obchodní banka, a.s., IČ:00001350, se sídlem Praha 1- Nové Město, Na Příkopě 854/14, PSČ 115 20 je povinna do patnácti dnů ode dne doručení tohoto rozhodčího nálezu pod sankcí soudního výkonu zaplatit žalující straně Česká konsolidační agentura, se sídlem Janovského 438/2, PSČ 170 06, Praha 7, IČ:70109966 náklady jejího právního zastoupení ve výši 472 679,70 Kč, - Kč.
4. Tento rozhodčí nález je konečný a závazný, doručením oběma stranám nabývá účinku pravomocného soudního rozsudku a je soudně vykonatelný (§ 28 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů).

O d ů v o d n ě n í :

Žalobní nárok a tvrzení stran

I. Žalobou ze dne 16.2.2004 se strana žalující domáhala na straně žalované vrácení úplaty za postoupení pohledávek ve výši 1.448.065.053 Kč s příslušenstvím. Svoji žalobní žádost zdůvodnila následovně :

Žalovaná koupila podnik Investiční a poštovní banky a.s. (dále jen „IPB“) na základě smlouvy o prodeji podniku dne 19. 6. 2000 za podmínky, že obdrží státní garance negativních dopadů do hospodaření žalované, vyvolané převzetím podniku IPB.

Na základě Smlouvy a státní záruky, uzavřené mezi Ministerstvem financí (dále jen „MF“), a žalovanou dne 19. 6. 2000 (dále jen "Smlouva MF") uzavřely MF, žalovaná a právní předchůdce žalobkyně, Konsolidační banka Praha, dne 31. 8. 2001 Smlouvu o plánu restrukturalizace (dále jen ("Smlouva o PR"), již se strany zavázaly uzavřít smlouvy o převodu některých součástí podniku IPB, tzv. Položek, (tak jak je tento pojem definován ve Smlouvě o PR). Položky jsou vyjmenovány v přílohách Smlouvy o PR.

Jedním z typů podrozvahových závazků IPB byly závazky ze smluv o převzetí směnečného rukojemství, jimiž se IPB zavázala, že (i) převezme směnečné rukojemství za dlužníka tím, že se na směnku podepíše jako avalista za dlužníka, a že (ii) za dlužníka splní jeho závazek ze směnky pro případ, že dlužník sám svůj závazek ze směnky nesplní (dále jen "Smlouva o převzetí směnečného rukojemství"). Pro případ, že IPB splnila svůj závazek ze Smlouvy o převzetí směnečného rukojemství tím, (i) že se podepsala jako avalista dlužníka na směnku a (ii) v případě, že dlužník směnku při splatnosti nevyplatil, zaplatila IPB za něho, měly se strany vypořádat podle Dohody o vypořádání, která byla nedílnou součástí každé Smlouvy o převzetí směnečného rukojemství (dále jen "Dohoda o vypořádání").

IPB uzavřela se společností J. RING, a.s. (nyní J. RING, a.s. v likvidaci) se sídlem Praha 1, Revoluční 3, IČ 25068741 (dále jen „dlužník“) několik Smluv o převzetí směnečného rukojemství a s nimi souvisejících Dohod o vypořádání.

V posuzovaném případě se jedná se o následující smlouvy:

- (i) Smlouva o převzetí směnečného rukojemství číslo 1080-041-97 a Dohody o vyrovnání číslo 1080-041-97, obě uzavřené mezi IPB a dlužníkem dne 23. 5. 1997 (dále jen "Smlouvy 41") a
- (ii) Smlouva o převzetí směnečného rukojemství číslo 1080-063-97 a Dohody o vyrovnání číslo 1080-063-97, obě uzavřené mezi IPB a dlužníkem dne 21. 7. 1997 (dále jen "Smlouvy 63")

Smlouvami 41 se IPB zavázala, že převezme za dlužníka směnečné rukojemství tím, že se podepíše na směnkách tam vyjmenovaných a dále, že zaplatí jako avalista na směnku majiteli v případě, že dlužník při splatnosti směnku nevyplatí. Předmětem smluv 41 byly, mimo jiné, směnky vlastní, vystavené dlužníkem dne 21. května 1997 v Praze na řad Živnostenská banka, a.s., opatřené doložkou efektivního placení ve švýcarských francích v celkovém počtu 33 kusů, všechny splatné dne 28. 5. 2001, z toho 31 smének bylo vystaveno na částku 1 000 000 CHF každá, jedna byla vystavena na částku 1 457 158, 13 CHF a jedna na částku 689 501,31 CHF.

Pokud by IPB, resp. žalovaná, splnila své závazky ze Smluv 41, měly jí vzniknout na základě Smluv 41 následující pohledávky:

- (a) pohledávka na zaplacení korunového ekvivalentu částky zaplacené žalovanou za dlužníka vzniká za předpokladu, že:
  - (i) avalát (dlužník) nesplní závazky ze smének
  - (ii) směnky jsou řádně prezentovány
  - (iii) avalista (žalovaná) při splatnosti směnku vyplatí řádnému majiteli, přičemž pohledávka je splatná do jednoho měsíce ode dne, kdy avalista zaplatil na směnku;
- (b) úroky ve výši 20% p.a. z jistiny za období ode dne zaplacení ze strany avalisty (žalované) do dne, kdy avalát (dlužník) zaplatí avalistovi (žalované), přičemž dlužník byl povinen zaplatit jistinu do 30 dnů ode dne, kdy avalista platil za dlužníka; splatnost úroků není sjednána;
- (c) úroky z prodlení ve výši 13% p.a. se zaplacením jistiny v případě, že nezaplatí dlužník ve lhůtě splatnosti (30 dnů) jistinu;
- (d) úroky z prodlení se zaplacením úroků ve výši 13% p.a.;
- (e) poplatky za převzetí směnečného rukojemství ve výši 3% p.a. z objemu avalované směnečné sumy ke dni vyúčtování splatné každé čtvrtletí dopředu od okamžiku uzavření smlouvy o převzetí směnečného rukojemství;
- (f) úroky z prodlení se zaplacením poplatků ve výši 33% p.a. při prodlení se zaplacením každého poplatku;

Smlouvami 63 se IPB zavázala, že převezme za dlužníka směnečné rukojemství tím, že se podepíše na směnkách tam vyjmenovaných a dále, že zaplatí jako avalista na směnku majiteli v případě, že dlužník při splatnosti směnku nevyplatí. Předmětem smluv 63 byly, mimo jiné, směnky vlastní, vystavené dlužníkem dne 21. 7. 1997 v Praze na řad Živnostenská banka, a.s., s doložkou efektivního placení ve švýcarských francích. Všechny směnky byly splatné dne 30. 7. 2001, z toho 13 smének bylo vystaveno na částku 2 000 000 CHF každá, jedna byla vystavena na částku 1 117 052 CHF a jedna (číslo 801392) byla vystavena na částku 1 230 437,80 CHF.

Pokud by IPB, resp. žalovaná, splnila své závazky ze Smluv 63, měly jí vzniknout shodné pohledávky jako na základě Smluv 41.

Žalovaná jako postupitel a žalobkyně jako postupník uzavřely dne 28. 2. 2002 Smlouvu o postoupení pohledávky a o převodu práv ze směnky (ze smlouvy o převzetí směnečného rukojemství) číslo IPB1001312 (dále jen "smlouva o postoupení pohledávky 312"), jíž měla žalovaná postoupit na žalobkyni pohledávky za dlužníkem a jíž se zavázala převést na žalobkyni směnky tam uvedené.

Žalovaná jako postupitel a žalobkyně jako postupník uzavřely dne 28. 2. 2002. Smlouvu o postoupení pohledávky a o převodu práv ze směnky (ze smlouvy o převzetí směnečného rukojemství) číslo IPB1001912 (dále jen "smlouva o postoupení pohledávky 912"), jíž měla žalovaná postoupit na žalobkyni pohledávky za dlužníkem a jíž se zavázala převést na žalobkyni směnky tam uvedené.

Na základě smlouvy o postoupení pohledávek 312 zaplatila ČKA v den uzavření úplatu ve výši 824 123 122 Kč.

Smlouvou o postoupení pohledávky 912 se žalobkyně zavázala zaplatit úplatu ve výši 637 492 945 Kč. Tato částka byla upravena Dodatkem č. 1 ke smlouvě o postoupení pohledávky a o převodu práv ze směnky č. IPB1001912 ze dne 7. 1. 2003 (dále jen „Dodatek 1“) na částku 623 941 931 Kč.

Celkem tak žalobkyně zaplatila žalované úplatu za postoupení pohledávek ve výši 1 448 065 053 Kč

Žalobkyně později v dobré víře, že je řádným majitelem pohledávek, uzavřela jako postupitel s dalším postupníkem EC Group, a.s., se sídlem U papírny 9, čp. 614, 170 00 Praha 7, IČ: 250687741 (dále jen „EC Group“) dne 5. 11. 2003 Smlouvu o postoupení pohledávky č. P ČKA04_165_5210023 a Smlouvu o postoupení pohledávky č. P ČKA04_165_5210082 (dále jen „Smlouvy ECG“), jimiž postoupila vpředu popsání pohledávky, které měla nabýt od žalobkyně podle smluv o postoupení pohledávky.

EC Group se domáhal na žalobkyni vydání bezdůvodného obohacení, protože podle názoru EC Group se nestala řádným majitelem pohledávek, ačkoliv za jejich postoupení zaplatila příslušnou úplatu. Rozhodčí soud návrhu EC Group vyhověl a rozhodčím nálezem Rsp 264/03 ze dne 5. 11. 2003 uložil žalobkyni vrátit EC Group zaplacenou úplatu. Rozhodčí soud odůvodnil svůj nálezn mimo jiné tím, že, :

„... žalobě lze vyhovět jedině tehdy, pokud by v případě konkrétní pohledávky žalovaná strana (ČKA – pozn. žalobkyně) vůbec nebyla věřitelem (protože pohledávku může převést právě jen věřitel) anebo pokud by tu pohledávky vůbec nebylo (pak by totiž žalovaná strana nejen nebyla věřitelem, ale nebylo by tu vůbec co převádět)...“

Žalobkyně po právní moci citovaného rozhodčího nálezů vyzvala žalovanou dopisem zn. 7980/470/04 ze dne 23. 1. 2004 (doručen žalované dne 26. 1. 2004) k vrácení úplaty za postoupení pohledávek a k převzetí originálů smének. Na tento dopis reagovala žalovaná dne 5. 2. 2004, dopisem zn. Jla/32/2004 v němž žádost žalobkyně odmítla.

Žalobkyně proto dopisem čj 14883/300/321/2004 ze dne 9. 2. 2004, doručeného žalované dne 10. 2. 2004 odstoupila od obou smluv o postoupení pohledávky.

Strana žalující dovozovala :

1. Protože ČSOB v rozporu se Smlouvami o převzetí směnečného rukojemství vyplatila směnku před splatností, nemohla jí vzniknout pohledávka z podrozvahového závazku, protože tento svůj závazek nesplnila ale naopak porušila.
2. ČSOB nesplnila svůj závazek ze Smluv o postoupení pohledávky převést na ČKA směnku tím, že žádnou ze směnek na ČKA neindosovala. ČKA se tedy vůbec nestala věřitelem pohledávky ze směnky namísto ČSOB, což je důvod pro odstoupení podle bodu 10.1.(a) Smlouvy o postoupení pohledávky, resp. nestala se věřitelem pohledávky s dohodnutým obsahem, což je důvod pro odstoupení od smlouvy podle bodu 10.1.(b) Smlouvy o postoupení pohledávky.
3. Žalobkyně má právo na vrácení úplaty za postoupení pohledávek, kterou žalované zaplatila a protože žalovaná odmítla tuto svoji povinnost splnit dobrovolně, uplatnila žalobkyně své právo v rozhodčím řízení.

II. Ve svém vyjádření k rozhodčí žalobě ze dne 30.3.2004 a v upřesnění vyjádření k rozhodčí žalobě ze dne 20.5.2004 strana žalovaná nároky strany žalující odmítla.

Zejména zdůraznila, že neporušila žádné ze svých prohlášení ve Smlouvách o postoupení, když prohlásila, že byla věřitelem pohledávek za J. Ring a dále že byla věřitelem souvisejících směnečných pohledávek, protože jí tyto pohledávky skutečně vznikly v důsledku plnění z titulu avalisty směnek J. Ring. Žalovaná také následně postoupila na žalobce existující práva a povinnosti ze smluv a zároveň postoupila i směnečná práva (nebo byla připraven je postoupit a nepostoupila je jen pro neposkytnutí součinnosti ze strany žalobce). Žalovaná tak splnila veškeré povinnosti ze Smluv o postoupení. Odmítla uvažovat o neplatnosti smluv o postoupení, s odůvodněním, že pohledávky existovaly a byly platně postoupeny.

Strana žalovaná navrhla proto zamítnutí rozhodčí žaloby v celém rozsahu.

III. Ve svém stanovisku ze dne 25.5.2004 právní zástupce žalobkyně, podrobně propracoval názor, který ve svém souhrnu formuloval tak, že :

Tím, že žalovaná (i) uhradila směnečné sumy před splatností směnek (ii) nejednala v souladu s instrukcemi prokuraindosantů a (iii) opatřila směnky kvitanční doložkou s údajem o placení před splatností, plnila nedluh a nevstoupila do práv majitele směnky a současně porušila Smlouvy o převzetí směnečného rukojemství, pohledávky ze Smluv o převzetí směnečného rukojemství jí nevznikly a nevznikla jí ani směnečná postižní práva proti dlužníkovi.

1. Úhradou před splatností jí vznikla pohledávka z titulu bezdůvodného obohacení proti majitelům směnek, která však nebyla předmětem postoupení podle Smluv o postoupení pohledávky.
2. Pohledávky v době postoupení na žalobkyni neexistovaly a žalovaná nemohla disponovat se směnkou.
3. Protože žalovaná v době postoupení neměla pohledávky, které by mohla podle Smluv o postoupení pohledávky postoupit na žalobkyni a ani nemohla disponovat směnkami, jsou Smlouvy o postoupení pohledávky absolutně neplatné podle ustanovení § 37 odst. 2 občanského zákoníku pro počáteční nemožnost plnění, přičemž pro neplatnost by

postoupil i jen jeden z těchto důvodů (i) neexistence pohledávek, které měly být předmětem postoupení anebo (ii) nemožnost disponovat směnkou.

Mimo to jsou dány důvody pro odstoupení od Smluv o postoupení pohledávky.

Jak v případě neplatnosti Smluv o postoupení pohledávky tak v případě odstoupení od Smluv o postoupení pohledávky vzniká žalované povinnost vrátit žalobkyni zaplacenou úplatu.

IV. Ke stanovisku žalobce ze dne 25.5. 2004 se žalovaná dne 15.6.2004 vyjádřila následovně :
Žalovaná je zejména toho názoru, že:

- a. svůj závazek směnečného rukojemství ze Smluv o převzetí směnečného rukojemství řádně splnila v den splatnosti nebo později (tj. nikoliv před splatností), přičemž i před splatností by žalovaný jako rukojmí mohl plnit s účinky řádného splnění závazku;
- b. i kdyby splnila svůj závazek směnečného rukojmího před splatností, tak by tímto plněním splnila směnečný závazek rukojmího, stala by se majitelem směnky a byla by oprávněna postoupit směnečné pohledávky na žalobce;
- c. žalovaná řádně postoupila směnečné pohledávky na žalobce a i kdyby tak neučinila v důsledku toho, že směnky nebyly rubopisovány, tak provedení rubopisů žalobci nabízela, který tuto nabídku nepřijal;
- d. Smlouvy o postoupení, i přes drobné nepřesnosti v identifikaci postupovaných pohledávek, definují tyto pohledávky dostatečně srozumitelně a určitě, takže je nelze zaměnit s jinými pohledávkami. Pokud se jedná o uvedení právního titulu pohledávek ve Smlouvách o postoupení, jeho případná vadná specifikace nemůže mít za následek neplatnost těchto smluv.
- e. Smlouvy o postoupení pohledávky tudíž nemohou být absolutně neplatné pro počáteční nemožnost plnění; na žalovaném se proto nelze domáhat povinnosti vrátit žalobci jím zaplacenou úplatu;
- f. žalobce si svým postupem ve vztazích s EC Group způsobil (zejména odmítnutím směnky na EC Group rubopisovat), že neuspěl v rozhodčím řízení s EC Group;

2. i kdyby žaloba nebyla zamítnuta z důvodů v bodech a. až d., je ji třeba zamítnout jen z toho důvodu, že dle soudního rozhodnutí, závazného pro oba účastníky, je věřitelem předmětných pohledávek EC Group a nikoli žalovaný, jak by tomu bylo, kdyby Smlouvy o postoupení pohledávek byly neplatné.

V. Ve svém Stanovisku ze dne 2.7.2004 žalobkyně k vyjádření žalované ze dne 15. června 2004 zejména uvedla, že :

1. Závazek směnečného avalisty je zvláštním směnečným zajišťovacím závazkem, který je akcesorický i subsidiární ke směnce, závisí na formálně platném závazku avaláta, který

rovněž určuje kvalitu závazku avalisty co do jeho výše a jaké je jeho postavení na směnce. Závazek avalisty zaplatit směnku vzniká teprve tehdy, nebyla-li směnka při splatnosti vyplacena a z tohoto pohledu má postavení postihového dlužníka bez ohledu na to, jaké má na směnce postavení.

Avalista, který je současně domiciliátem a má směnku u sebe, musí vyčkat splatnosti směnky a toho, že směnečný dlužník neobstaral umístění prostředky k úhradě směnky.

Povahu směnečného dluhu určuje platební místo, případně umístění směnky, přičemž zaplacení je okamžikem kdy v platebním místě je učiněn úkon směřující k zaplacení, v případě placení bankovním převodem odepsáním z účtu dlužníka, resp. předáním pokynu k platbě.

Směnečná legitimace avalisty pro dispozici se směnkou zakládá pouze kvitanční doložka po splatnosti směnky při současném škrtnutí všech rubopisů, které následují za avalátem včetně škrtnutí případného rubopisu avalátova.

Žalovaná nedoložila, že by při splatnosti vyplatila příslušné směnky.

Placení avalistou za přímého směnečného dlužníka před splatností nemá účinky splnění směnečného dluhu.

Žalované vůbec nevznikla pohledávka za dlužníkem ani z žádné Smlouvy o převzetí směnečného rukojemství ani ze smének a tudíž nemohla pohledávky postoupit ani směnky převést.

Převod smének nelze oddělit od postoupení pohledávek.

Smlouva o postoupení pohledávky č. IPB1001312 a Smlouva o postoupení pohledávky č. IPB1001912, uzavřené mezi žalovanou jako postupitelem a žalobkyní jako postupníkem dne 28. 2. 2002 jsou neplatné.

Pokud by však rozhodčí senát usoudil, že jedna nebo obě Smlouvy o postoupení pohledávky je anebo jsou platné, zanikly tyto smlouvy v důsledku účinného odstoupení žalobkyně.

VI. Žalovaná následně (18.10.2004) poukázala především na to, že :

- a. závazek směnečného rukojmího není subsidiárním k závazku hlavního dlužníka a případná formální akcesoričnost závazku rukojmího ke směnce nezbavuje avalistu povinnosti zaplatit směnku v případě, že směnka není předložena k proplacení směnečnému dlužníku, za kterého se zaručil; pokud s tím věřitel souhlasí, avalista může splnit dluh ze směnky věřiteli s účinky řádného splnění závazku i před její splatností;
- b. prokázala, že své závazky ze směnečného rukojemství řádně splnila v den splatnosti nebo případně později (to jest nikoliv před splatností; směnečný dluh je přitom splněn až okamžikem připsání na účet věřitele);
- c. i kdyby splnila svůj závazek směnečného rukojmího před splatností, tak by tímto plněním splnil směnečný závazek rukojmího, stala by se majitelem Smének a byla by oprávněna postoupit směnečné pohledávky na žalobce;
- d. žalovaná řádně postoupila směnečné pohledávky na žalobce;

- e. vzhledem k tomu, že Smlouvy o postoupení neukládaly žalované povinnost provést rubopisy u směnek, u nichž byl převodní účinek indosamentu ze zákona omezen, žalovaná neporušila Smlouvy tím, že směnky nebyly rubopisovány; neporušila ani právní předpis (ust. § 18 odst. 1 ZCP), když u směnek po splatnosti není rubopis vyžadován;
- f. i kdyby žalovaná porušila jakoukoliv povinnost ze Smluv o postoupení, odstoupení žalobce od Smluv o postoupení je neplatné, protože žalobce neodstoupil od Smluv bez zbytečného odkladu po tvrzení porušení povinnosti (tj. po předání Směnek bez rubopisu, aby mohl odstoupit způsobem pro podstatné porušení povinnosti) a žalovaného nevyzval k dodatečnému splnění povinností a poskytnutí potřebné součinnosti (aby mohl odstoupit způsobem pro nepodstatné porušení povinnosti).

VII. Stanovisko žalobkyně dne 26.10.2004 k tomuto vyjádření žalované vyústilo do závěru:

- (a) je-li plnění smlouvy od počátku nemožné je neplatná celá smlouva,
- (b) je-li plnění nemožné pouze z části, je smlouva neplatná toliko v této části, pokud ze smlouvy nebo z povahy věci nevyplyvá, že neplatností postiženou část nelze oddělit od části bezvadné,
- (c) je-li plněno na základě neplatné smlouvy jsou účastníci smlouvy povinni se vypořádat podle zásad o vydání bezdůvodného obohacení,
- (d) pro odstoupení od smlouvy z důvodu sjednaného ve smlouvě neplatí lhůta bez zbytečného odkladu podle § 345 obchodního zákoníku, a od smlouvy lze odstoupit potud, pokud důvod pro odstoupení trvá,
- (e) odstoupení od smlouvy se smlouva podle § 351 Obchodního zákoníku zrušuje a strany jsou povinny se vypořádat tak, že si vzájemně vrátí to, co si poskytly a není-li to možné, vrátí si peněžní ekvivalent takového plnění.

Tím, že žalovaná platila majiteli směnky před splatností, neplnila na Směnky a nevznikla jí ani žádná směnečná práva a v důsledku toho ani žádná pohledávka z korespondující Smlouvy o převzetí směnečného rukojemství a Dohody o vyrovnání.

Ke dni uzavření každé Smlouvy o postoupení pohledávky tak neměla a dosud nemá žalovaná ani co postoupit ani co převést. Závazek převést Směnky nelze oddělit od ostatního obsahu Smluv o postoupení pohledávky a rovněž ani závazek postoupit pohledávky od ostatního obsahu Smlouvy o postoupení pohledávky oddělit nelze. Pro neplatnost každé Smlouvy o postoupení pohledávky by přitom stačilo, aby bylo nemožné pouze postoupit pohledávky nebo převést Směnky. Každá Smlouva o postoupení pohledávky a o převodu práv ze směnky je tak absolutně neplatná od samého počátku.

Pokud by však rozhodčí senát dospěl k názoru, že Smlouvy o postoupení pohledávky byly platně uzavřeny, pak má žalobkyně za to, že zde jsou dány důvody pro odstoupení od každé Smlouvy o postoupení pohledávky a že tyto Smlouvy o postoupení pohledávky zanikly v důsledku řádného a včasného odstoupení žalobkyní od každé Smlouvy o postoupení pohledávky.

VIII. Závěrečné shrnutí a konečný návrh žalobkyně formulovala dne 15.11.2004

Podle jejího právního názoru tím, že žalovaná platila majiteli směnky před splatností, neplnila na Směnky a nevznikla jí ani žádná směnečná práva a v důsledku toho ani žádná pohledávka z korespondující Smlouvy o převzetí směnečného rukojemství a Dohody o vyrovnání.

Ke dni uzavření každé Smlouvy o postoupení pohledávky tak neměla a dosud nemá žalovaná nic, co by žalovaná mohla podle obsahu této Smlouvy o postoupení pohledávky ani co postoupit ani co převést. Závazek převést Směnky nelze oddělit od ostatního obsahu Smluv o postoupení pohledávky a rovněž ani závazek postoupit pohledávky od ostatního obsahu Smlouvy o postoupení pohledávky oddělit nelze. Pro neplatnost každé Smlouvy o postoupení pohledávky by přitom stačilo, aby bylo nemožné pouze postoupit pohledávky nebo převést Směnky. Každá Smlouva o postoupení pohledávky a o převodu práv ze směnky je tak absolutně neplatná od samého počátku.

Žalobkyně pro případ, že by rozhodčí senát dospěl k názoru, že Smlouvy o postoupení pohledávky byly platně uzavřeny, tvrdila, že zde jsou dány důvody pro odstoupení od každé Smlouvy o postoupení pohledávky a že tyto Smlouvy o postoupení pohledávky zanikly v důsledku řádného a včasného odstoupení žalobkyní od každé Smlouvy o postoupení pohledávky, když (i) žalovaná nepostoupila na žalobkyni pohledávku, která by vznikla ze splněného podrozkahového závazku, který by náležel k podniku IPB ke dni 19. června 2000, a (ii) žalovaná nepřevedla práva z předmětných smének na žalobkyni, v důsledku čehož se nestala žalobkyně věřitelem pohledávek s dohodnutým obsahem, resp. vůbec se nestala věřitelem pohledávek z předmětných smének namísto žalované

IX. Ve svém závěrečném návrhu ze dne 15.11.2004 setrvala strana žalovaná na svém původním návrhu žalobu zamítnout.

Podle ní žalovaná řádně nabyla práv avalisty z předmětných smének a pohledávek ze Smluv o převzetí směnečného rukojemství a Dohod o vyrovnání, protože směnky zaplatila jako avalista nejdříve v den jejich splatnosti jejich majitelům. Předmětné částky opustily majetkovou sféru žalované totiž až v den splatnosti tím, že byly odepsány z nostro účtu žalované u zahraničních bank. Žalovaná rovněž odmítla názor, že by směnky zaplatila před jejich splatností, ale i pro případ, že by se tak stalo, dovozovala, že placení avalisty před splatností je se zřetelem k § 40 odst. 1 a 2 ve spojení s ustanovením § 32 odst. 1 zákona šekového a směnečného přípustné. Dovozovala dále, že směnky nebylo třeba rubopisovat ani s ohledem na text smluv, ani s ohledem na § 20 odst. 1 zákona směnečného a šekového. Zpochybnila dále právo žalobce od smlouvy odstoupit, když ten neodstoupil od smlouvy bez zbytečného dokladu. Upozornila, že žalobce odstoupil až po dvou letech od údajného porušení povinnosti, aniž by reagoval na výzvy žalované k umožnění rubopisování smének. Konečně poukázala na usnesení Městského soud v Praze, kterým byla v konkurzním řízení zjištěna pohledávka EC Group, a.s. za J. Ring, a.s. I tato skutečnost svědčí podle žalované o tom, že k platnému převodu pohledávky z žalované na žalobce muselo dojít.

Pravomoc (příslušnost) Rozhodčího soudu

Pravomoc rozhodčího soudu je založena rozhodčí doložkou shodného znění ve Smlouvách o postoupení pohledávek a o převodu práv ze směnky (ze smlouvy o převzetí směnečného rukojemství) číslo IPB1001312 a IPB1001912, uzavřených žalovanou jako postupitelem a žalobkyní jako postupníkem dne 28. 2. 2002, která je upravena v čl. 15 každé ze smlouvy o postoupení pohledávky a podle níž :

„ 15 ŘEŠENÍ SPORŮ

15.1 Strany jsou povinny v případě vzájemného sporu vyplývajícího z této smlouvy nebo vzniklého v souvislosti s touto smlouvou vyvinout úsilí k jeho smírnému řešení.

15.2 Pokud nedojde ke smírnému vyřešení sporu, budou jakékoliv spory vyplývající z této smlouvy nebo vzniklé v souvislosti s touto smlouvou předloženy ke konečnému rozhodnutí Rozhodčímu soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky (dále jen „**rozhodčí soud**“), v souladu s platným rozhodčím řádem rozhodčího soudu. Řádně vydaný rozhodčí nález je vykonatelný příslušným soudem. Rozhodčí řízení se bude konat v Praze a bude vedeno třemi rozhodci jmenovanými v souladu s platným rozhodčím řádem rozhodčího soudu. Řízení bude vedeno v českém jazyce. Strana, která bude mít v řízení úspěch, má právo na náhradu nákladů řízení včetně nákladů na právní zastoupení. Rozhodčí soud bude vykládat tuto smlouvu podle českého práva. Rozhodčí soud bude oprávněn též rozhodnout spor o platnosti a účinnosti této smlouvy. Rozhodčí soud je oprávněn, mimo jiné, uložit straně, která poruší svůj závazek vyplývající z této smlouvy nebo s touto smlouvou související, aby tento svůj závazek splnil.

Strana žalující jmenovala rozhodcem JUDr. Milana Kindla, CSc., strana žalovaná jmenoval rozhodcem prof. JUDr. Josefa Bejčka, CSc. Oba rozhodci pak zvolili předsedou rozhodčího senátu prof. JUDr. Jana Dvořáka, CSc. Všichni rozhodci písemně přijali svou funkci, žádný z nich nebyl stranami odmítnut.

Skutkový stav a právní posouzení

Skutkový stav jako základ pro právní posouzení a rozhodnutí sporu byl zjištěn z podrobných přednesů a kvalifikovaných písemných podání stran, provedením důkazů listinami předloženými oběma stranami. Pokud v odůvodnění tohoto rozhodčího nálezu senát k některým tvrzením stran či k provedeným důkazům nezaujímá stanovisko, je to jen proto, že ve vztahu ke konstrukci právního řešení zvoleného rozhodčím senátem nejsou rozhodné, nikoli proto, že by pečlivě nezvažoval a neposuzoval jejich právní dopad.

1. Česká republika a žalovaná uzavřely dne 19. 6. 2000 Smlouvu o státní záruce, jejímž účelem bylo poskytnout žalované státní garanci za nebonitní aktiva IPB za podmínky, že bude o ně pečovat s přiměřenou odbornou péčí, která spočívala mimo jiné i v tom, že ministerstvo financí zajistí, aby Konsolidační banka Praha (právní předchůdce žalobkyně) převzala od žalované za úplatu aktiva, která žalovaná převzala od IPB a nechce si je ponechat.

2. Na základě této Smlouvy o státní záruce Česká republika, žalobkyně a žalovaná uzavřely Smlouvu o plánu restrukturalizace, jíž se strany zavázaly, mimo jiné, uzavřít smlouvy o postoupení pohledávek, uvedených v příloze této Smlouvy. Podmínkou bylo, že tyto pohledávky patřily IPB ke dni 19. 6. 2000 anebo vznikly tím, že žalovaná splnila závazek, který na sebe žalovaná spolu s podnikem IPB převzala.

3. Rámcovou smlouvou o smlouvách o postoupení pohledávek č. IPB 10001112R ze dne 25.2.2002 se strana žalující a žalovaná zavázaly, že dne 28.2.2002 uzavřou smlouvy o postoupení pohledávky, na jejichž základě žalovaná postoupí na žalující pohledávky popsané v příloze č. 1 této rámcové smlouvy. V příloze č. 1 k Rámcové smlouvě jsou – kromě jiného – uvedeny smlouvy o postoupení pohledávek za dlužníkem J.RING, a.s. v likvidaci.

4. Na základě těchto dokumentů uzavřely žalovaná jako postupitel a žalobkyně jako postupník dvě smlouvy o postoupení pohledávek, jimiž měly být ze žalované na žalobkyni postoupeny pohledávky, které měly vzniknout tím, že by žalovaná splnila závazek IPB ze Smluv o převzetí směnečného rukojemství tak, že by podle těchto Smluv o převzetí směnečného rukojemství vyplatila Směnky.

5. Žalovaná jako postupitel a žalobkyně jako postupník uzavřely dne 28. 2. 2002 Smlouvu o postoupení pohledávky a o převodu práv ze směnky (ze smlouvy o převzetí směnečného rukojemství) číslo IPB1001312, jíž měla žalovaná postoupit na žalobkyni pohledávky za dlužníkem J.RING, a.s. v likvidaci, IČ:25068741 a jíž se zavázala převést na žalobkyni směnky tam uvedené. Na základě smlouvy o postoupení pohledávek zaplatila ČKA v den uzavření úplatu ve výši 824.123.122 Kč.

6. Žalovaná jako postupitel a žalobkyně jako postupník uzavřely dne 28. 2. 2002 Smlouvu o postoupení pohledávky a o převodu práv ze směnky (ze smlouvy o převzetí směnečného rukojemství) číslo IPB1001912, jíž měla žalovaná postoupit na žalobkyni pohledávky za dlužníkem J.RING, a.s. v likvidaci, IČ:25068741 a jíž se zavázala převést na žalobkyni směnky tam uvedené.

Touto Smlouvou o postoupení pohledávky se žalobkyně zavázala zaplatit úplatu ve výši 637 492 945 Kč. Tato částka byla upravena Dodatkem č. 1 ke smlouvě o postoupení pohledávky a o převodu práv ze směnky č. IPB1001912 ze dne 7. 1. 2003 na částku 623.941. 931 Kč.

Celkem tak žalobkyně zaplatila žalované úplatu za postoupení pohledávek ve výši 1.448.065.053 Kč.

7. Ze smluv o převzetí směnečného rukojemství č. 1080-041-97 a č.1080-063-97 ze dne 21.7.1997 a z dohod o vyrovnání č. 1080-041-97 a 1080-063-97/DV ze dne 21.7.1997 uzavřených mezi Investiční a Poštovní bankou, a.s. (dále jen IPB) a J.RING., a.s. (nyní J. RING, a.s. v likvidaci) se sídlem Praha 1, Revoluční 3, IČ 25068741 (dále jen „dlužník“) rozhodčí senát zjistil, že IPB se zavázala převzít za dlužníka směnečné rukojemství na směnkách, které byly ve Smlouvách o převzetí směnečného rukojemství specifikovány a později dodatky měněny a doplňovány. Dále se IPB zavázala, že zaplatí z titulu směnečného avalu majiteli směnky směnečný peníz pro případ, že dlužník při splatnosti směnky nezaplatí. Dlužník se naproti tomu zavázal, mimo jiné, že zaplatí IPB úplatu za převzetí směnečného avalu a pro případ, že IPB zaplatí z titulu avalu směnky, uhradí jí zaplacenou částku ve lhůtě

uvedené v Dohodách o vypořádání s příslušným směnečným úrokem, narůstajícím k jistině od zaplacení avalistou.

8. Podle čl. 8.1. uvedených smluv je postupitel povinen v den jejich uzavření povinen předat postupníkovi prvopisy směnek, a, nejsou-li kvitovány, doklad o zaplacení směnečných sum.

Podle čl. 8.3 písm. a – i je postupitel povinen předat postupníkovi doklady tam vypočtené v originále, stejnopise nebo v úředně ověřené kopii. Pod bodem 8.3. písm. g) je mezi těmito doklady výslovně uvedena směnka, opatřená rubopisem, se všemi dohodami, které byly v souvislosti s takovou směnkou uzavřeny, a které má postupitel k dispozici.

9. Smlouvou o prodeji podniku ze dne 19.6.2000 přešel na stranu žalovanou podnik IPB. Touto smlouvou přešla na žalovanou všechna práva a závazky IPB.

V době, kdy měly směnky dospět, jednalo se o směnky vlastní, vystavené dlužníkem na řad Živnostenské banky, a.s. a umístěné u IPB.

10. Žalobkyně později uzavřela jako postupitel s dalším postupníkem EC Group, a.s., se sídlem U papírny 9, čp. 614, 170 00 Praha 7, IČ: 250687741 (dále jen „EC Group“) dne 5. 11. 2003 Smlouvu o postoupení pohledávky č. P ČKA04_165_5210023 a Smlouvu o postoupení pohledávky č. P ČKA04_165_5210082, jimiž postoupila vpředu popsané pohledávky, které měla nabýt od žalobkyně podle smluv o postoupení pohledávky.

11. EC Group se následně domáhala na žalobkyni vydání bezdůvodného obohacení, protože podle názoru EC Group se nestala řádným majitelem pohledávek, ačkoliv za jejich postoupení zaplatila příslušnou úplatu. Vyvolala rozhodčí řízení a v tomto řízení byla úspěšná, když Rozhodčí soud návrhu EC Group vyhověl a rozhodčím nálezem Rsp 264/03 ze dne 5. 11. 2003 uložil žalobkyni vrátit EC Group zaplacenou úplatu. Rozhodčí soud odůvodnil svůj nálezn mimo jiné tím, že, „ k převodu práv ze směnky je třeba rubopisu. Protože strany v souzené věci postupovaly odlišně, k platnému převodu práv ze směnek mezi nimi nedošlo. Nebyla-li na žalující stranu platně převedena práva, za jejichž převod straně žalované zaplatila, vzniklo žalované straně skutečně bezdůvodné obohacení, jež je povinna vydat “.

12. Rozhodčí senát se proto i v tomto rozhodčím řízení soustředil nejprve na posouzení skutečnosti, zda práva ze směnky mohla přejít předáním směnek straně žalující, aniž by žalovaná na těchto směnkách vyznačila rubopis. Tuto otázku rozhodčí senát považoval za zásadní, též vzhledem k dosavadní nejednotné právní praxi. Rozhodčí senát při svém rozhodování přihlédl i k praxi obecných soudů usměrňované rozhodnutími soudů vyšších a Nejvyššího soudu ČR.

Za relevantní pro toto rozhodčí řízení rozhodčí senát považuje právní názor vyjádřený v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.3.2004, sp.zn. 29 Odo 878/2003, (Soudní judikatura, č. 3/2004, s. 209 n.), který přetrvávající pochybnosti, zda v posuzovaném případě k indosaci směnky je či není dán právní důvod, jednoznačně odstraňuje.

Nejvyšší soud v uvedeném usnesení rozhodnutí dochází k závěru, že :

I. K přechodu práv ze směnky při jejím zaplacení avalem není nutný rubopis.

II. K převodu práv ze směnky avalem na další osobu je rubopis nutný.

13. Podobně jako ve sporu, který byl Nejvyšším soudem jako soudem dovolacím projednáván, i v tomto rozhodčím řízení nebyly předmětem převodu jen směnky, nýbrž odvozené pohledávky avalisty podle čl. I. § 32 odst. 3 směnečného zákona. K převodu pohledávek avalisty došlo mimosměnečným způsobem, a to smlouvou o postoupení pohledávek a o převodu práv ze směnky.

Podle § 18 odst. 1 první věty zákona č. 591/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se k převodu listinného cenného papíru na řad vyžaduje i rubopis. Toto ustanovení obsahuje i čl. I. § 11 odst. 1 zákona č. 191/1950 (dále jen směnečný zákon), podle kterého lze každou směnku, i když nebyla vystavena na řad, převést rubopisem. Výjimka je podle stejného zákonného ustanovení stanovena jen pro směnku, která není vystavena na řad. Směnka s uvedenou doložkou si nadále zachovává svůj oběžný charakter, ten je však realizovatelný pouze občanskoprávními a nikoliv směnečnými instrumenty (srov. Soudní judikatura příloha II/2001, rozhodnutí č. 34). Jinak řečeno, takovou směnku lze převést jen formou a s účinky obyčejného postupu (cese).

Z ustanovení § 32 směnečného zákona vyplývá, že zaplatí-li směnečný rukojmí směnku, nabývá práv z ní proti tomu, za koho se zaručil, a proti všem, kdož jsou této osobě směnečně zavázáni.

Nejvyšší soud dochází v shora citovaném rozhodnutí k závěru, že k přechodu práv ze směnky na řad při jejím zaplacení avalem není nutný rubopis. K přechodu dochází pouhým zaplacením směnky.

Jinak tomu však je, jestliže chce avalista, na kterého přešla práva ze směnky, tato práva převést na další osobu. V takovém případě již je nezbytný k převodu práv rubopis, neboť směnečný zákon pro tento případ výjimku z úpravy převodu práv ze směnky na řad neupravuje.

K převodu listinného cenného papíru na řad je proto nutné zásadně nejen předání tohoto cenného papíru (k němuž v projednávaném případě došlo), nýbrž i jeho rubopis (indosament). Převod směnky indosamentem považuje soudní praxe za hmotněprávní úkon účastníka a žádné ustanovení občanského soudního řádu ani jiného právního předpisu jeho provedení v průběhu směnečného řízení nebrání (Soudní judikatura příloha č. II/2001, s. 809).

V projednávané věci se žalobkyně domáhá navrácení úplaty za postoupení pohledávek a směnky na řad.

Z prostých kopií směnek předložených v rozhodčím řízení jako důkaz, se podává, že žalovaná směnky nerubopisovala na stranu žalující. Protože směnky nebyly rubopisovány, nenastaly účinky převodní (transportní) na nového nabyvatele. Na tomto právním důsledku nemění nic ani to, že strana žalovaná opakovaně vybízela žalobkyni k předložení směnek za účelem provedení rubopisu. Předpoklady pro použití zásady „ *Nemo auditur propriam turpitudinem invocans* “, která by mohla vést k odepření nároku žalobkyně však podle názoru rozhodčího senátu nejsou naplněny, když je povinností převodce v každém případě převést práva k předmětu smlouvy při respektování zákonných požadavků na materiální i formální náležitosti titulu i modu.

Proto žalovaná zůstává majitelkou směnek, které jsou předmětem tohoto rozhodčího řízení.

S ohledem na to, že k převodu práv ze směnky došlo v rozporu se zákonem, dovodil rozhodčí senát, že jde o neplatný právní úkon (§ 39 občanského zákoníku).

14. Následně se rozhodčí senát zabýval platností Smluv o postoupení pohledávek a o převodu práv ze směnky (ze smlouvy o převzetí směnečného rukojemství) jako celku. K ní zaujal rozhodčí senát toto stanovisko :

Podle § 41 občanského zákoníku platí, že pokud se vztahuje důvod neplatnosti jen na část právního úkonu, je neplatnou jen tato část, pokud z povahy právního úkonu nebo z jeho obsahu anebo okolností, za nichž k němu došlo, nevyplyvá, že tuto část nelze oddělit od ostatního obsahu.

Podle ustálené judikatury je třeba zkoumat z hlediska § 35 odst. 2 občanského zákoníku (výklad projevu vůle), zda jde o právní úkony od sebe oddělitelné a způsobilé samostatné existence nebo zda je nutno smlouvu posuzovat jako jeden nedílný celek. Rozhodujícím kritériem zůstává vůle účastníků, jejichž stanovisko k dané otázce je proto třeba vždy zjistit. Neoddělitelnost neplatné části právního úkonu prokazuje vždy ten, kdo se dovolává neplatnosti právního úkonu v celém rozsahu.

V posuzovaném případě rozhodčí senát neměl na základě zjištěných důkazů žádné pochybnosti o tom, že strany považovaly části právního úkonu za tak obsahově propojené, že žádnou část nelze oddělit od ostatního obsahu.

Již název smlouvy samotné „Smlouva o postoupení pohledávek a o převodu práv ze směnky (ze smlouvy o převzetí směnečného rukojemství)“ svědčí o tom, že strany nehodlaly od sebe postoupení pohledávek a převod smének oddělit.

V čl. 3 „Předmět a účel smlouvy“, odst. 3.1 až 3.3 Smlouvy o postoupení pohledávek a o převodu práv ze směnky se uvádí:

- „3.1 Postupitel tímto postupuje postupníkovi pohledávku a směnečná práva. S pohledávkou a směnečnými právy postupitel převádí a na postupníka přechází i jejich příslušenství a všechna práva s pohledávkou a postavením směnečného věřitele spojená. Postoupení se sjednává jako úplatné, přičemž úplata je vymezena v čl. 4 níže.
- 3.2 Postupník tímto pohledávku a směnečná práva přijímá a uzavřením této smlouvy se stává věřitelem dlužníka místo postupitele a směnečným věřitelem ze Smének.
- 3.3 Na postupníka nepřecházejí spolu s pohledávkou ani směnečnými právy žádné závazky.“

Z uvedeného vyplývá, že strany se dohodly na současném úplatném postoupení (převodu) pohledávek a směnečných práv společně a pouze společně a že se jedná o nedělitelné plnění. Závazek žalované postoupit pohledávku a směnečná práva je závazek k nedělitelnému plnění a jen za toto nedělitelné plnění náleží žalované sjednaná úplata.

Rozhodčí senát tak dospěl k jednoznačnému závěru o neplatnosti Smluv o postoupení pohledávek a o převodu práv ze smének (ze smluv o převzetí směnečného rukojemství) jako celku, s výjimkou čl. 15 (Řešení sporů). Majetkový prospěch získaný z plnění z neplatného právního úkonu představuje bezdůvodné obohacení, které musí ten, kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, vydat (§ 451 občanského zákoníku).

Proto rozhodčí senát rozhodl tak, jak je ve výroku tohoto rozhodčího nálezu uvedeno a žalobě žalující strany v plném rozsahu vyhověl.

Protože odstoupit lze jen od smlouvy, která byla platně uzavřena (R 22/1976), neposuzoval rozhodčí senát již právní účinky odstoupení od smlouvy, které učinila strana žalující.

Vzhledem k tomuto právnímu názoru nepovažoval rozhodčí senát za relevantní zabývat se dalšími tvrzeními stran, zejména otázkami souvisejícími se vzájemným vztahem dlužníka a směnečného avalisty, dobou placení závazku, aj.

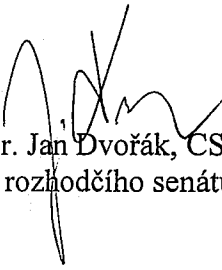
Náklady řízení

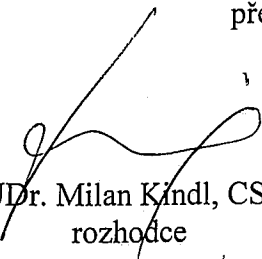
O nákladech rozhodčího řízení bylo rozhodnuto v souladu s § 8 odst. 1 Pravidel o nákladech rozhodčího řízení, která tvoří součást Řádu rozhodčího soudu. Podle citovaného ustanovení poplatek jde zpravidla k tíži té strany, která ve sporu podlehla.

Protože strana žalující byla se svým nárokem úspěšná, nese ze svého náklady tohoto rozhodčího řízení strana žalovaná.

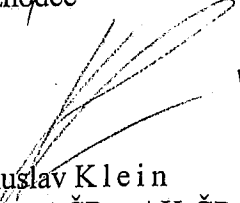
Jelikož žalující strana byla v rozhodčím řízení zastoupena advokátem, přiznal jí rozhodčí senát v souladu s čl. 15.2 Smluv o postoupení pohledávek a o převodu práv ze směnek (ze smlouvy o převzetí směnečného rukojemství) rovněž náhradu výloh za právní zastoupení ve výši 472 679,70 Kč, - Kč.

V Praze dne 17.2.2005

Prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.
předseda rozhodčího senátu

JUDr. Milan Kindl, CSc.
rozhodce

Prof. JUDr. Josef Bejček, CSc.
rozhodce

JUDr. Bohuslav Klein
předseda RS při HK ČR a AK ČR

JUDr. Marie Moravcová
tajemnice RS při HK ČR a AK ČR

